

กลองกันยาว: ดนตรีข้ามชาติจากรัฐฉานสู่ภาคเหนือของประเทศไทย

Klong Kon Yao: The Transnational Music from Shan State to Northern Thailand

พิพัฒน์พงศ์ มาศิริ¹

Phiphatphong Masiri

Received June 21, 2018

Revised Nov 7, 2018

Accepted Nov 9, 2018

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้ต้องการอธิบายปรากฏการณ์การข้ามพรมแดนรัฐชาติของกลองกันยาวที่เกิดขึ้นในพื้นที่ตอนบนของไทยในปัจจุบัน ผลจากการศึกษาพบว่า การข้ามพรมแดนของกลองกันยาวมีศูนย์กลางอยู่ในรัฐฉานของประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา เกิดขึ้นจากการอพยพของชาวไทยใหญ่จำนวนมากเนื่องมาจากเหตุการณ์ความสงบทางเมืองในประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และการขยายตัวของเศรษฐกิจไทยในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา การอพยพของชาวไทยใหญ่ทำให้เกิดการข้ามพรมแดนรัฐชาติของดนตรีไทยใหญ่ที่เรียกว่า กลองกันยาว และทำให้เกิดการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมขึ้นในพื้นที่ตอนบนของไทย โดยพบว่าดนตรีพื้นเมืองที่เรียกว่า กลองปู่เจ้ ถูกปรับเปลี่ยนและมีความคล้ายคลึงกับกลองกันยาวของชาวไทยใหญ่ อย่างไรก็ตาม การเรียกร้องให้มีการอนุรักษ์กลองปู่เจ้ที่เป็นดนตรีดั้งเดิมในแบบฉบับของชาวเซียงใหม่ที่เกิดขึ้นเมื่อไม่นานมานี้สะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมที่ยังไม่สมบูรณ์

คำสำคัญ: กลองกันยาว / การข้ามพรมแดนรัฐชาติของดนตรี / การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม

---

¹ Department of Sociology and Anthropology, Payap University, Chiang Mai, Thailand,
e-mail: p_masiri@hotmail.com

Abstract

This article was intended to discuss about the current transnational movement of Klong Kon Yao in the northern Thailand. The Study found that the center of music transnationalism came from Shan State in the North of Myanmar. The increase of migration of Tai caused by the political crisis in Myanmar and the growth of Thailand's economy over the past two decades. The migration of Tai brought out the wide spread of Klong Kon Yao and cultural assimilation in the North of Thailand. The influence of Klong Kon Yao brought the changes to Pujae Drum, the lanna music instrument in Northern Thailand. The Influence of Klong Kon Yao caused Chiang Mai local musician to call for the preservation of Puje Drum in Chiang Mai province. This phenomenon reflects the incomplete process of cultural assimilation.

Keywords: Klong Kon Yao / Transnational music / Cultural assimilation

บทนำ

กลองกันยาว เป็นดนตรีดั้งเดิมของชาวไทยใหญ่ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มหนึ่งที่มีการตั้งถิ่นฐานอยู่อย่างหนาแน่นในพื้นที่รัฐฉานทางตอนเหนือของประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา อย่างไรก็ตามนับตั้งแต่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบทางการเมืองในประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาประกอบกับการขยายตัวของเศรษฐกิจของประเทศไทยที่เกิดขึ้นในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมาได้ทำให้เกิดการอพยพเข้ามาของชาวไทยใหญ่มากและลี้ภัยเข้ามาในพื้นที่ต่างๆ ทางตอนบนของไทย คลื่นของการอพยพของชาวไทยใหญ่มากก็ได้ส่งผลให้เกิดการข้ามพรมแดนของดนตรีไทยใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลองกันยาวที่ปรากฏให้เห็นบ่อยครั้งในพื้นที่ชุมชนต่างๆ ทางตอนบนของไทยที่มีชาวไทยใหญ่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในปัจจุบัน ผู้เขียนมีความสนใจต่อปรากฏการณ์ข้ามพรมแดนของกลองกันยาวดังกล่าวและได้ศึกษาเพื่ออธิบายการข้าม

พรมแดนของกลองกันยาวของชาวไทยใหญ่ โดยใช้หมันทัศน์ทางสังคมวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการข้ามพรมแดนรัฐชาติ (Transnationalism) มาเป็นกรอบในการศึกษา ผู้เขียนได้นำเสนอผลจากการศึกษาในบทความฉบับนี้โดยแบ่งประเด็นในการนำเสนอออกเป็นสามประเด็น คือ

ประเด็นแรก เป็นการนำเสนอในประเด็นเกี่ยวกับการศึกษาการข้ามพรมแดนรัฐชาติที่เกิดขึ้นในการศึกษาทางสังคมวิทยาในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา โดยเริ่มต้นจากการอธิบายความเป็นมาของการศึกษาการข้ามพรมแดนรัฐชาติว่ามีกรอบตัวขึ้นอย่างไร กระแสความสนใจในวงวิชาการทางสังคมวิทยาได้ส่งผลให้เกิดพลวัตของการศึกษาการข้ามพรมแดนและการศึกษาดนตรีข้ามพรมแดนรัฐชาติต่างๆ อย่างไร

ประเด็นที่สอง เป็นการนำเสนอในประเด็นเกี่ยวกับการข้ามพรมแดนรัฐชาติของกลองกันยาวว่าเกิดขึ้นในพื้นที่ใดบ้างทางตอนบนของไทย การข้ามพรมแดนรัฐชาติของกลองกันยาวมีกลุ่มบุคคลใดบ้างที่มีความเกี่ยวข้อง และมีความสอดคล้องการศึกษาการข้ามพรมแดนรัฐชาติของดนตรีที่มีมาก่อนหน้านั้นหรือไม่ อย่างไร

ประเด็นที่สาม เป็นการนำเสนอประเด็นเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการข้ามพรมแดนรัฐชาติของกลองกันยาว ว่าได้ส่งผลกระทบต่อชาวไทยใหญ่อพยพหรือผู้คนในพื้นที่ทางตอนบนของไทยมากน้อยเพียงใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัฒนธรรมดนตรีของกลุ่มชนทั้งสอง

ผู้เขียนหวังว่าการนำเสนอบทความวิชาการเรื่องกลองกันยาว: ดนตรีข้ามชาติจากรัฐฐานผู้ภาคเหนือของประเทศไทยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์กับการศึกษาการข้ามพรมแดนรัฐชาติในทางสังคมวิทยาไม่มากนักน้อยและหวังว่าจะช่วยจุดประกายให้เกิดการศึกษาดนตรีข้ามพรมแดนรัฐชาติในประเทศไทยมากยิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต

แนวคิดและแนวทางในการศึกษาดนตรีข้ามชาติ

การข้ามพรมแดนรัฐชาติ (Transnationalism) เป็นแนวคิดหนึ่งที่ได้รับการพัฒนาขึ้นในวงวิชาการทางสังคมวิทยา นับตั้งแต่เหตุการณ์การย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยของ

ผู้คนจากประเทศสหพันธรัฐรัสเซีย ประเทศสาธารณรัฐโปแลนด์ และประเทศสาธารณรัฐอิตาลีในช่วงศตวรรษที่ 20 การเคลื่อนย้ายของผู้คนจากทั้งสามประเทศนี้ได้ก่อให้เกิดการสร้างความสัมพันธ์ของผู้อพยพในลักษณะต่างๆ ขึ้น ได้แก่ การติดต่อกับผู้คนในแผ่นดินเกิด (Mother Land) การลงทุนในภาคธุรกิจในประเทศที่ให้การปกป้อง การส่งเงินกลับบ้าน ตลอดจนการเดินทางเพื่อเยี่ยมเยียนของกลุ่มบุคคลที่เป็นเครือญาติต่างๆ (Mamattah, 2006, p. 4) ปรากฏการณ์ทางสังคมนี้ทำให้การข้ามพรมแดนรัฐชาติได้กลายมาเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจในการศึกษาทางสังคมวิทยาและมีการขยายขอบเขตของการศึกษาออกไปในมิติทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม

ดนตรีข้ามชาติถูกกล่าวถึงอย่างมากในมิติของการศึกษาวัฒนธรรมข้ามพรมแดนซึ่งที่ผ่านมาได้ปรากฏในทศวรรษในสองลักษณะ (Duangwises, 2017) คือ ลักษณะแรกเป็นมุมมองแบบจักรวรรดินิยม (Cultural Imperialism) ที่มุ่งอธิบายโลกว่าประกอบไปด้วยความสัมพันธ์แบบศูนย์กลางและชายขอบที่ถูกครอบงำด้วยทุนนิยมตะวันตกที่มุ่งทำให้โลกนี้เป็นหนึ่งเดียวกัน ความสัมพันธ์ในลักษณะของศูนย์กลางและชายขอบนี้ทำให้ผู้ที่อยู่ศูนย์กลางมีอำนาจครอบงำและทำลายล้างวัฒนธรรมของผู้คนที่อยู่ชายขอบให้หมดไป มโนทัศน์ในลักษณะนี้ถูกนำมาอธิบายการข้ามพรมแดนของดนตรีโดยเฉพาะอย่างยิ่งดนตรีสมัยนิยมอเมริกันที่มีการศึกษากันอย่างกว้างขวางและปรากฏในงานเขียนต่างๆ เช่น งานเขียนของ Hamlink (1983) ชื่อ Cultural Antony in Global Communication ได้กล่าวถึงอิทธิพลของดนตรีสมัยนิยมอเมริกันว่ามีอำนาจในการทำลายล้างดนตรีพื้นเมืองในประเทศโลกที่สาม การศึกษาของ Appadurai (1949) ได้กล่าวถึงการครอบงำของดนตรีสมัยนิยมที่ข้ามพรมแดนยังประเทศต่างๆ ว่าเป็นผลมาจากกระบวนการทำให้โลกเป็นหนึ่งเดียวทางวัฒนธรรม หรือวัฒนธรรมโลก (Global Culture) และก่อให้เกิดอัตลักษณ์ใหม่ทางดนตรีขึ้นมา การศึกษาการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยของ Solomon (2015) ได้กล่าวถึงผลกระทบที่มีต่อผู้อพยพว่าเกิดขึ้นในด้านของดนตรีอีกด้วย ในขณะที่การศึกษาของ Starr and Waterman

(2007) พบว่าดนตรีสมัยนิยมอเมริกันเองได้เกิดขึ้นจากการผสมผสานวัฒนธรรมดนตรีของผู้คนที่หลากหลายวัฒนธรรม

สำหรับมโนทัศน์ในลักษณะที่สองได้อธิบายวัฒนธรรมข้ามพรมแดนว่า วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สามารถเคลื่อนไหวข้ามพรมแดนได้ ขณะเดียวกันวัฒนธรรมไม่อาจถูกแทนที่หรือทำให้สูญหายไป แต่มีการแทรกตัวอยู่โดยการสร้างความหมายอื่นๆ การข้ามพรมแดนของวัฒนธรรมต้องอาศัยเทคโนโลยีและสัญลักษณ์ใหม่รองรับ เช่น ดนตรีหรือวรรณกรรมที่ถูกนำกลับมาใช้ใหม่ โดยการผสมเข้ากับวัตถุดิบพื้นเมืองและกลายเป็นของใหม่ที่มีความแตกต่างและหลากหลาย มโนทัศน์ในการอธิบายการข้ามพรมแดนของวัฒนธรรมในลักษณะนี้ปรากฏในงานเขียนเกี่ยวกับดนตรีสมัยนิยมหลายฉบับ ได้แก่ งานเขียนของ Adorno (1941) ได้กล่าวถึงดนตรีสมัยนิยมอเมริกันว่าได้อาศัยเทคโนโลยีสื่อสารสมัยใหม่ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ แถบบันทึกเสียงในการแพร่กระจายดนตรีสมัยนิยมอเมริกันออกไปทั่วโลก ในงานเขียนของ Appadurai (1949, p. 174) กล่าวถึงการข้ามพรมแดนของดนตรีสมัยนิยมอเมริกันว่าก่อให้เกิดผลกระทบกับดนตรีดั้งเดิมของกลุ่มชนต่างๆ และทำให้เกิดจังหวะใหม่ (World Beat) ขึ้นในโลกดนตรี นอกจากนี้ในงานเขียนของ Frith (1996) ได้กล่าวถึงการข้ามพรมแดนรัฐชาติของดนตรีสมัยนิยมอเมริกันว่าทำให้เกิดวัฒนธรรมประชานิยม (Popular Culture) ขึ้นในกลุ่มชนชั้นกลางและคนรุ่นใหม่ในประเทศทางตะวันตก การศึกษาของ Kong (1997) พบว่าการข้ามพรมแดนรัฐชาติของดนตรีสมัยนิยมเป็นกระบวนการที่สะท้อนถึงอิทธิพลของโลกาภิวัตน์ที่มีต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยได้ยกตัวอย่างอิทธิพลของดนตรีสมัยนิยมที่เกิดขึ้นในประเทศสหราชอาณาจักรและทำให้เกิดบทเพลงประชานิยมชื่อว่า “Xinyao” ในท้องถิ่นของประเทศสาธารณรัฐสิงคโปร์ นอกจากนี้ในงานเขียนของ Hudson (2006, p. 629) ยังได้กล่าวถึงผลของการเดินทางของนักท่องเที่ยวแบบแบกเป้ (Backpacker Tourism) จากประเทศต่างๆ ที่เข้าไปในพื้นที่ชายฝั่ง (Byron Bay) บริเวณทางตอนเหนือของรัฐนิวเซาท์เวลส์ในประเทศออสเตรเลียว่าทำให้เกิดกระแสการบริโภคดนตรีแนวใหม่ขึ้นมาและเรียกการเปลี่ยนแปลงของดนตรีในลักษณะนี้ว่าโลกาภิวัตน์ทางดนตรี

(Musical Globalization) นอกจากนี้การศึกษาศึกษาของ Maclachlan (2016) ได้อธิบายการข้ามพรมแดนรัฐชาติของดนตรีสมัยนิยมจากประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาเข้าไปยังพื้นที่ของประเทศสหรัฐอเมริกาว่าเกิดขึ้นจากเครือข่ายของผู้อพยพชาวพม่าที่มีบทบาทสำคัญ (Transnational Actors) ที่ทำให้ดนตรีสมัยนิยมพม่าสามารถเดินทางเข้าไปในประเทศสหรัฐอเมริกาได้

มนทัศน์เกี่ยวกับการข้ามพรมแดนทางวัฒนธรรมที่ได้กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้เขียนได้มองเห็นความสำคัญและแนวทางในการอธิบายการข้ามพรมแดนรัฐชาติของดนตรี ตลอดจนผลกระทบของการข้ามชาติของดนตรีสมัยนิยมอเมริกันที่มีอิทธิพลต่อดนตรีดั้งเดิมของกลุ่มชนในสังคมวัฒนธรรมต่างๆ ซึ่งในส่วนของ การข้ามพรมแดนของกลองกันยาวนี้ ผู้เขียนมีความสนใจว่าการข้ามพรมแดนรัฐชาติของกลองกันยาวจะส่งผลกระทบต่อดนตรีของกลุ่มชนพื้นเมืองในพื้นที่ตอนบนของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นเกี่ยวกับการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม (Cultural Assimilation) ซึ่งเป็นประเด็นหนึ่งที่มีการกล่าวถึงอย่างกว้างขวางในลักษณะของผลกระทบที่เกิดจากการข้ามพรมแดนของผู้คน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการข้ามพรมแดนของกลุ่มผู้อพยพที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในลักษณะของการสูญเสียวัฒนธรรมดั้งเดิมของชนกลุ่มน้อย (Minority) ที่เป็นผู้อพยพ ภายหลังจากการรับเอาวัฒนธรรมของกลุ่มชนที่ให้การพักพิงเข้ามาใช้ (Donkor, 2016) การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมเป็นการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นได้ในลักษณะได้แก่ การดูดซับทางวัฒนธรรม การปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรม การรวมตัวของวัฒนธรรม การปรับตัวทางวัฒนธรรม และการผนวกรวมทางวัฒนธรรม ซึ่งกระบวนการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมหากเกิดขึ้นอย่างสมบูรณ์แล้วจะเป็นสิ่งที่ทำลายความแตกต่างของสังคม วัฒนธรรม และความเป็นชาติพันธุ์ของกลุ่มชนที่มีความแตกต่างกัน กระบวนการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมนี้สามารถเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วหรือเกิดขึ้นอย่างช้าๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ของกลุ่มชน (Circumstances of Group) ส่วนปัจจัยที่ทำให้เกิดการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม ได้แก่ การใช้ภาษา ความสัมพันธ์

ทางเศรษฐกิจและสังคม การย้ายถิ่นที่พัวอาศัย และการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม เป็นต้น การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมนี้ส่วนใหญ่เกิดขึ้นกับกลุ่มชนที่เป็นผู้อพยพ (Immigrant Group) แต่อย่างไรก็ตามสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งในวัฒนธรรมของของกลุ่มชนที่ให้การพัวอาศัยที่มีวัฒนธรรมที่โดดเด่นกว่า การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมจะเกิดขึ้นได้สมบูรณ์ก็ต่อเมื่อผู้คนในสังคมไม่สามารถแยกแยะวัฒนธรรมของผู้อาศัยดั้งเดิมและวัฒนธรรมของผู้ที่เข้ามาใหม่ได้

การสำรวจแนวคิดและแนวทางในการศึกษาดนตรีข้ามพรมแดนรัฐชาติและมโนทัศน์เกี่ยวกับการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมที่ได้กล่าวมาแล้วนี้ ผู้เขียนได้นำแนวคิดและทฤษฎีดังกล่าวมาสร้างกรอบในการศึกษาและอธิบายการข้ามพรมแดนของกลองก้นยาวจากพื้นที่รัฐฉานในประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาเข้ามาสู่พื้นที่ทางตอนบนของประเทศไทย เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับการข้ามพรมแดนรัฐชาติและปรากฏการณ์กลองก้นยาวข้ามชาติที่เกิดขึ้นในพื้นที่ตอนบนของไทยในปัจจุบัน

กลองยาวของชาวเมียนมา

กลองยาว (Long Drum) เป็นวัฒนธรรมดนตรีที่ปรากฏในพื้นที่ของประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ซึ่งจากการศึกษากลองยาวที่ปรากฏในพื้นที่ของประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาในปัจจุบันนี้ (Miller & Williams, 1998, p. 206) พบว่าประกอบด้วยกลองยาวสองชนิด คือ ชนิดแรกเรียกว่า “โอสี” (Osi) เป็นกลองรูปร่างคล้ายคนโท (Goblet) ทำมาจากไม้เนื้ออ่อน ส่วนหัวของกลองมีเส้นผ่านศูนย์กลางยาวประมาณ 25 เซนติเมตร ชาวเมียนมาเชื้อสายพม่า (Burma) นิยมใช้กลองโอสีบรรเลงร่วมกับเครื่องดนตรีอื่นๆ ได้แก่ ฉาบ กรับ ซลู่ และ ปี่แน โดยผู้เล่นจะแขวนกลองไว้บนบ่าและในบางครั้งมีการใช้กลองโอสีกับการขับร้องและการพ้อนรำ กลองโอสีเป็นวัฒนธรรมดนตรีที่ปรากฏในสังคมชาวเมียนมานานมาแล้ว ดังปรากฏในข้อมูลประวัติศาสตร์ทางด้านดนตรีของไทยที่กล่าวถึงกลองยาวของชาวเมียนมาว่าคนไทยได้รับเอากลองยาว (โอสี) ของพม่าเข้ามาใช้ในระหว่างกรุงธนบุรีจนถึงในรัชสมัย

ของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ สันนิษฐานว่าในระหว่างสงครามไทยกับพม่าในนั้น ทหารพม่าได้นำเอากลองยาวมาเล่น เพื่อเป็นการผ่อนคลายในระหว่างที่มีการพักรบ คนไทยได้พบเห็นจึงนำมาใช้และเรียกเป็นการละเล่นของไทยว่า “เท็งบ้องกลองยาว” นอกจากนี้เรื่องราวของกลองยาว (โอสี) ของชาวเมียนมายังปรากฏในวรรณกรรมของไทยเรื่องพระอภัยมณีตอนแก้ทัพ ประพันธ์โดยพระสุนทรโวหาร หรือ สุนทรภู่ กวีเอกของไทยในระหว่างปีพ.ศ.2364 จนถึงปีพ.ศ.2388 ข้อความตอนหนึ่งในบทวรรณกรรมซึ่งได้รับความนิยมนำมาใช้เป็นบทร้อง ทำนองเพลงการรำพม่าในการแสดงละครและการเล่นเพลงสิบสองภาษาของไทย โดยมี การกล่าวถึงกลองยาวของชาวเมียนมา (Tramote & kooltun, 2523, p. 223) ว่า

“ซองเล เล	ที่นี่จะเห่พม่าใหม่
ตกมาอยู่เมืองไทย	มาเป็นผู้ใหญ่ตีกลองยาว
ตีวงตีไว ตีได้จังหวะ	ที่นี่จะกะเป็นเพลงกราว
เลื่องชื่อลือฉาว	ตีกลองยาวสลัดไค

(สร้อยทุเล) ทุเล ทุเล กระทุงะเกชวยแฉ เฮ เฮ เห่ ซอวะแมชวยมอง ซอ ซอ วะแม ซอยมอง เล เล เล เล้ เหะเหล่เล เล เล เหลละ เลละ เลละ เล เล เล

สำหรับกลองยาวของชาวเมียนมาชนิดที่สองเรียกว่า “ฉานโอสี” (Shan Osi) ซึ่งเรียกตามลักษณะของกลองที่นิยมกันในกลุ่มชาวไทยใหญ่ในประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา อย่างไรก็ตามชาวไทยใหญ่โดยเฉพาะในรัฐฉานทางตอนเหนือของประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมากลับเรียกกลองฉานโอสี ในอีกชื่อหนึ่งว่า “กลองกันยาว” ตามลักษณะของกลองที่มีส่วนท้ายยาวกว่าโอสี ข้อมูลจากการศึกษาดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่หลายฉบับ (Subinmit, 2004; Pomprasit, 2012; Inkhong, 2016; Kamkom et al., 2016) แสดงให้เห็นถึงความแพร่หลายของกลองกันยาวในพื้นที่รัฐฉานทางตอนเหนือของประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา เนื่องจากเป็นพื้นที่ศูนย์กลางทางการเมืองและวัฒนธรรมของชาวไทยใหญ่มาก่อน

ดังปรากฏว่ามีการใช้กลองกันยาวเป็นสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในประเทศ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา การศึกษากลองกันยาว ในรัฐฉานของ Inkhong (2016) ได้สะท้อนความสัมพันธ์ของกลองกันยาวกับวัฒนธรรมของชาวไทใหญ่ที่นิยมใช้กลองกันยาวนี้แสดงในงานประเพณีต่างๆ เสียงของกลองกันยาวที่เกิดขึ้นใน ประเพณีของชาวไทใหญ่ทำให้เกิดอัตลักษณ์ของชาวไทใหญ่ที่แตกต่างจากกลุ่ม ชาติพันธุ์อื่นๆ ที่อยู่แวดล้อม ผู้เขียนได้สนทนากับนักดนตรีชาวไทใหญ่สองท่านที่อพยพ มาจากรัฐฉาน ได้แก่ ส่างคำ จางยอด และ สุริยา ลาวลอย (ชื่อไทย) ทั้งสองคนมี ความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า “ถ้ามีชาวไทใหญ่ตั้งถิ่นฐานอยู่ที่ไหนต้องปรากฏ กลองกันยาวที่นั่น” ความสัมพันธ์ที่แนบแน่นระหว่างชาวไทใหญ่และกลองกันยาวนี้ยัง ได้สะท้อนออกมาในวรรณกรรมเก่าแก่ของชาวไทใหญ่ชื่อว่า “แหล่งกะหลวง” (Pomprasit, 2012) ที่มีกล่าวถึงกลองกันยาวของชาวไทใหญ่ว่า “หมอกองตาย ก็กอบ เบื่อ กนหลาย ยอฮาม อ้ายมือจีจ่างไห่” วรรณกรรมดังกล่าวได้พูดถึงกลองกันยาว ในเชิงของคติเตือนใจเพื่อไม่ให้ชาวไทใหญ่หลงใหลในความสามารถของตนเอง โดยเปรียบเทียบชาวไทใหญ่คนหนึ่งที่มีความสามารถในการตีกลองกันยาวจนทำให้เขา มีชื่อเสียงและได้รับการชื่นชมเป็นอย่างมาก ชาวไทใหญ่คนนั้นจึงเกิดความหลงใหลใน ความสามารถของตนเองและเป็นสาเหตุทำให้เขาต้องเสียชีวิตในเวลาต่อมา นอกจากนี้ ในการเล่าถึงเรื่องราวความเป็นมาของชาวไทใหญ่ยังได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ของ กลองกันยาวกับเจ้าเสือฮานฟ้าซึ่งเป็นวีระบุรุษสำคัญคนหนึ่งของชาวไทใหญ่ (Phanchon, 2014) ความสำคัญและความสัมพันธ์ของกลองกันยาวที่ปรากฏในสังคม วัฒนธรรมชาวไทใหญ่นี้เป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ชาวไทใหญ่ได้ทำการสร้างสรรค์ กลองกันยาวของตนเองให้มีความวิจิตรพิสดารกว่ากลองของกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ

ความวิจิตรของกลองกันยาวของชาวไทใหญ่ได้ปรากฏจากรูปลักษณะของกลองที่มี ความแตกต่างไปจากกลองของกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ เช่น กลองปู่เจ้าของชาวไทยพื้นเมือง ในพื้นที่ตอนบนของไทย กลองตีนช้างของชาวไทลื้อ และกลองโกลีของชาวเมียนมา เชื้อสายพม่า การศึกษากลองกันยาวของชาวไทใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน (Masiri,

2016) พบว่ากลองชนิดนี้มีรูปร่างคล้ายคนโท แต่มีส่วนท้ายที่ยาวกว่ากลองโกลี ลำตัวของกลองทำมาจากไม้เนื้อแข็ง รูปร่างกลมกลวง ขอดตรงกลาง ลำตัวของกลองยาวตั้งแต่ 1.2 เมตรจนถึง 3 เมตร เจาะเป็นโพรงทะลุถึงกัน ส่วนหัวกลมเส้นผ่านศูนย์กลางยาวประมาณ 15–20 นิ้ว หุ้มด้วยหนังสัตว์ ชาวไทใหญ่นิยมสร้างกลองกันยาวเพื่อถวายให้วัด หรือเก็บไว้ที่บ้านเพื่อแสดงถึงสถานภาพทางสังคมดังปรากฏเรื่องเล่าเกี่ยวกับกลองกันยาวของเจ้าฟ้าไทใหญ่พระองค์หนึ่งที่หุ้มลำตัวของกลองด้วยแผ่นเงิน ทองคำ และอัญมณีต่างๆ นอกจากนี้ในด้านของการแสดงดนตรีที่ปรากฏว่าการตีกลองของชาวไทใหญ่นี้มีความแตกต่างออกไปจากกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ชาวไทใหญ่มีกลวิธีในการตีกลองกันยาวที่พิสดารมากทำให้เกิดเสียงที่มีความแตกต่างกันได้หลายเสียง ได้แก่ เสียง “ปู้” เสียง “ป๊ะ” เสียง “เป” เสียง “กะ” เสียง “บู้” เสียง “ยุบ” เสียง “เป็ง” เสียง “เป้” เสียง “เป็ง” เสียง “เท็ง” เสียง “เป็ง” เสียง “เฟ็ง” เสียง “ตุ๊บ” เสียง “ปู้บ” เสียง “ถิ่ง” เสียง “ทิ่ง” เสียง “อิ่ง” และ เสียง “โฮง” (Subinmit, 2004; Kamkom et al., 2016) การตีกลองกันยาวในแบบฉบับของชาวไทใหญ่ทำให้เกิดเสียงกลองในลักษณะต่างๆ นี้เกิดขึ้นจากการใช้มือตีลงบนหน้ากลองกันยาวด้วยความชำนาญในลักษณะต่างๆ เช่น การตีแบบเปิด-ปิดฝ่ามือ การใช้นิ้วกดบนหน้ากลอง การตีโดยใช้กำปั้นทุบบนหน้ากลอง ความวิจิตรในการเล่นกลองกันยาวนี้นับได้ว่าเป็นอัตลักษณ์ทางดนตรีของชาวไทใหญ่โดยแท้

กลองกันยาวจากรัฐฉาน

การเคลื่อนย้ายของกลองกันยาวโดยมีศูนย์กลางอยู่ในพื้นที่ของรัฐฉานทางตอนเหนือของประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาเข้ามาในพื้นที่ตอนบนของประเทศไทยนั้น แท้จริงแล้วเป็นสิ่งที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วในอดีตและมีแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้นในปัจจุบัน การเคลื่อนย้ายกลองกันยาวเข้ามาในพื้นที่ตอนบนของไทยนี้ได้ปรากฏร่องรอยจากคำบอกเล่าของนักดนตรีพื้นเมืองในตอนบนของไทยหลายท่านที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับกลองกันยาวของชาวไทใหญ่ เช่น พ่อครูศรีทูล พงษ์มูล นักดนตรีพื้นเมืองชาว

ชุมชนช่างค้ำน้อย ตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ปัจจุบันอายุ 61 ปี ได้เล่าถึงความสัมพันธ์ของตนเองกับนักดนตรีชาวไทยใหญ่ว่า เนื่องจากเชียงใหม่มีพื้นที่ติดต่อกับแหล่งที่ตั้งถิ่นฐานของชาวไทยใหญ่ทั้งทางด้านที่ติดต่อกับจังหวัดแม่ฮ่องสอน และประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ในอดีตมีชาวไทยใหญ่จากพื้นที่เหล่านี้เดินทางเข้ามาค้าขายในเมืองเชียงใหม่ ทำให้มีการพบปะและแลกเปลี่ยนดนตรีของชาวพื้นเมืองในเชียงใหม่และชาวไทยใหญ่อยู่เสมอๆ โดยเฉพาะในกลุ่มของคนที่ชอบดนตรีประเภทฆ้องและกลอง เมื่อสมัยที่ครูศรีทูลยังเป็นเด็กได้มีโอกาสพบปะและเรียนรู้การตีกลองปู้เจ้ (กลองก้นยาว) จากพ่อครูชาวไทยใหญ่ชื่อว่า “ครูลายน้ำหมาก” ซึ่งในตอนนั้นได้เข้ามาพักอาศัยอยู่ในบริเวณวัดฟ้าสาม จังหวัดเชียงใหม่ การสนทนากับนักดนตรีพื้นเมืองอีกท่านคือพ่อครูชาย ชัยชนะ ชาวชุมชนบ้านท้อ ตำบลป่าตัน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ปัจจุบันอายุ 60 ปี ซึ่งเป็นนักดนตรีพื้นเมืองอีกท่านหนึ่งที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับดนตรีของชาวไทยใหญ่ เมื่อท่านได้มีโอกาสเดินทางไปจังหวัดแม่ฮ่องสอน และได้พบเห็นการตีกลองก้นยาวของชาวไทยใหญ่จึงเกิดความสนใจและได้ขอเรียนวิธีการตีกลองก้นยาวจากครูบุญพบ ชาวจังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่มีเชื้อสายเป็นชาวไทยใหญ่ หลังจากนั้นครูชาย ชัยชนะ จึงได้เดินทางไปร่วมแสดงการตีกลองก้นยาวกับชาวไทยใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอนในประเพณีออกพรรษา หรือปอยเหลินเป็นประจำทุกปี ทำให้ได้พบปะแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับกลองก้นยาวกับชาวไทยใหญ่อีกหลายท่าน ข้อมูลจากคำบอกเล่าของนักดนตรีพื้นเมืองในจังหวัดเชียงใหม่ทั้งสองคนอย่างน้อยได้แสดงให้เห็นการเคลื่อนย้ายของกลองก้นยาวว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาแล้วในอดีตในลักษณะแบบค่อยเป็นค่อยไป แต่จำกัดอยู่แต่เฉพาะนักดนตรีพื้นเมืองบางกลุ่มทำให้ไม่มีผลกระทบต่อผู้คนในพื้นที่ตอนบนของประเทศไทย

การเคลื่อนย้ายของกลองก้นยาวจากประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาได้มีอัตราเพิ่มมากขึ้นในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา นับตั้งแต่เหตุการณ์ความไม่สงบทางการเมืองในประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาในปีพ.ศ.2490 ความขัดแย้งและการทำสงครามระหว่างรัฐบาลทหารพม่าและกองกำลังกู้ชาติไทใหญ่ โดยเฉพาะใน

พื้นที่รัฐฉานทำให้เกิดการอพยพของชาวไทยใหญ่จำนวนมากที่หนีภัยสงครามเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณพื้นที่ชายแดนทางตอนบนของประเทศไทยมากขึ้น ประกอบกับการขยายตัวของเศรษฐกิจของไทยในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมาได้เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการอพยพเคลื่อนย้ายประชากรของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ลึกเข้ามาในพื้นที่ตอนบนของประเทศไทยมากยิ่งขึ้น การศึกษาการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานของชาวไทยใหญ่ในประเทศไทยของศูนย์การเรียนรู้กลุ่มชาติพันธุ์ไทล้านนา สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (Lan na Tai Ethnic Learning Center, n. d.) พบว่าในปัจจุบันมีชาวไทยใหญ่ตั้งถิ่นฐานในหลายพื้นที่ทางตอนบนของไทย ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ปรากฏชุมชนของชาวไทยใหญ่กระจายอยู่ในทุกอำเภอ จังหวัดเชียงราย ปรากฏชุมชนของชาวไทยใหญ่ในชุมชนวัดประตูหวาย วัดช้างมูบ วัดพระธาตุกาดำ วัดสามเต้า วัดป่าเหมือดรุ้งเรือง วัดห้วยน้ำขุน วัดม่วงชุม วัดสันป่าก่อ วัดไม้ลุงชน ในจังหวัดเชียงใหม่ ปรากฏชุมชนของชาวไทยใหญ่ในบริเวณชุมชนวัดป่าเป้า ในอำเภอเมืองเชียงใหม่ วัดเวียงพางคำ ในอำเภอเวียงแหง และเครือข่ายบ้านลานในอำเภอฝาง จังหวัดแพร่ ปรากฏชุมชนชาวไทยใหญ่ที่อำเภอสอง และจังหวัดพะเยา ปรากฏชุมชนชาวไทยใหญ่ที่วัดนันทาราม เป็นต้น ข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงการเพิ่มจำนวนของชาวไทยใหญ่อพยพในพื้นที่ตอนบนของไทยที่มากขึ้นกว่าในอดีต การอพยพของชาวไทยใหญ่นี้มีความสัมพันธ์กับการเคลื่อนย้ายของกลองกันยาวจากประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาเข้ามาในตอนบนของไทยในปัจจุบัน

การเคลื่อนย้ายของกลองกันยาวจากประเทศเมียนมาที่มีปริมาณเพิ่มมากขึ้นในพื้นที่ทางตอนบนของไทยทำให้เกิดการแสดงกลองกันยาวของชาวไทยใหญ่ขึ้นบ่อยครั้งในงานประเพณีต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่เมืองเชียงใหม่ซึ่งมีความสำคัญในฐานะศูนย์กลางการปกครองของอาณาจักรล้านนาและเป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรมของชาวพื้นเมืองในตอนบนของไทย ผู้เขียนพบว่าการแสดงกลองกันยาวในแบบฉบับของชาวไทยใหญ่ได้เกิดขึ้นโดยบุคคลสองกลุ่ม คือ กลุ่มแรกเป็นชาวไทยใหญ่อพยพที่เข้ามาพักพิงในพื้นที่ชุมชนต่างๆ เมื่อมีงานบุญทางพุทธศาสนา หรืองานประเพณีชาวไทยใหญ่ได้นำเอากลองกันยาวเข้ามาแสดงตามรสนิยมทางดนตรีของตนเองด้วยจำนวนชาว

ไทใหญ่อพยพในปัจจุบันที่มีมากขึ้นในปัจจุบันทำให้เกิดอัตลักษณ์ของชาวไทใหญ่ขึ้นในลักษณะเดียวกันกับพื้นที่รัฐฐานของประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา สำหรับกลุ่มที่สองเกิดขึ้นจากนักดนตรีชาวไทใหญ่ที่ได้นำเอากลองกันยาวเข้ามาเผยแพร่ในพื้นที่ต่างๆ โดยเฉพาะในเมืองเชียงใหม่ที่ปรากฏว่ามีนักดนตรีชาวไทใหญ่ที่มีความสามารถในการเล่นกลองกันยาวหลายคน เช่น ส่างคำ จางยอด และสุริยาลาวลอย การเข้ามาของนักดนตรีชาวไทใหญ่ได้ทำให้เกิดการเผยแพร่กลองกันยาวในพื้นที่เชียงใหม่ให้กับชาวไทใหญ่อพยพและนักดนตรีพื้นเมืองที่เป็นคนไทย กลองกันยาวที่ปรากฏเพิ่มมากขึ้นในพื้นที่ตอนบนของไทยได้ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ของกลองกันยาวข้ามชาติขึ้นทั้งในกลุ่มของชาวไทใหญ่อพยพและกลุ่มนักดนตรีที่เป็นชาวพื้นเมืองในพื้นที่ตอนบนของประเทศไทย เครือข่ายดนตรีไทใหญ่ข้ามชาติที่เกิดขึ้นจากกลองกันยาวข้ามพรมแดนนี้กำลังขยายตัวในหลายพื้นที่ของประเทศไทย เช่น จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดเชียงราย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ในปัจจุบันที่ปรากฏกลุ่มเครือข่ายดนตรีกลองกันยาวขึ้นหลายกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มสี่ประสานลายไต กลุ่มสะล่ากลองหวาน และกลุ่มสล่ากองแหะ เป็นต้น

กลองกันยาวกับการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม

ผลกระทบที่เกิดจากกลองกันยาวข้ามชาติโดยเฉพาะผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมที่มักเกิดขึ้นกับผู้อพยพที่เป็นชนกลุ่มน้อย (Minority Group) ที่เข้าไปในสังคมต่างๆ ที่ให้การพักพิง (Host Society) ชาวไทใหญ่อพยพเป็นชนกลุ่มน้อยที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ตอนบนของไทย แม้ว่าชาวไทใหญ่อพยพกับชาวพื้นเมืองในพื้นที่ตอนบนของไทยจะมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันมาก่อนในอดีตก็ตาม ดังปรากฏข้อมูลทางประวัติศาสตร์ว่าพญามังรายปฐมกษัตริย์ล้านนาผู้ครองเมืองเชียงใหม่ได้ส่งเจ้านายทางเชียงใหม่ไปปกครองเมืองเชียงใหม่ในอดีต แต่เนื่องจากในปัจจุบันกลุ่มชนทั้งสองมีความแตกต่างกันในด้านของพื้นที่ที่มีการตั้งถิ่นฐาน และกลุ่มชนที่มีความสัมพันธ์แวดล้อม ซึ่งเป็นบริบทสำคัญที่ส่งผลให้กลุ่มชนทั้งสองจึงมีความ

แตกต่างกัน โดยเฉพาะในด้านวัฒนธรรมดนตรีของชาวไทยใหญ่ในรัฐฉานและชาวพื้นเมืองในทางตอนบนของไทยที่มีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดในปัจจุบัน ด้วยความแตกต่างทางวัฒนธรรมเนื่องจากบริบทที่แวดล้อมจึงทำให้การอพยพของชาวไทยใหญ่มากมายจากรัฐฉานในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมาได้ส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมดนตรีของกลุ่มชนพื้นเมืองในพื้นที่ตอนบนของไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งดนตรีพื้นเมืองที่เรียกว่า กลองปู่เจ้ ที่ได้รับอิทธิพลจากกลองกันยาวซึ่งเป็นวัฒนธรรมดนตรีของชาวไทยใหญ่ที่อพยพเข้ามา

อย่างไรก็ตามหากมองโดยผิวเผินแล้วทั้งกลองปู่เจ้ของชาวพื้นเมืองทางตอนบนของไทยและกลองกันยาวของชาวไทยใหญ่อพยพอาจมีรูปร่างลักษณะของกลองที่คล้ายคลึงกันก็ตาม แต่หากพิจารณาในรายละเอียดแล้วพบว่า กลองของกลุ่มชนทั้งสองมีความแตกต่างกันในด้านของวิธีการเล่นและเสียงของกลอง กล่าวคือ การตีกลองปู่เจ้ของชาวพื้นเมืองมีกระสวนจังหวะที่มีความต่อเนื่อง ไม่โดดเิน เนื่องจากชาวพื้นเมืองนิยมใช้กลองปู่เจ้กับการฟ้อนดาบ ฟ้อนเจิง และการแห่ประโคมในประเพณีจุดบั้งไฟ (Gunteewong, 2014) ชาวพื้นเมืองนิยมเสียงกลองปู่เจ้ที่มีความนุ่มนวล และเสียงของกลองที่ตั้งมาจากส่วนท้ายเรียกว่า “เสียงลูกปลาย”² (Pidokrajt, 1995, pp. 137–144) ซึ่งได้มีผู้เปรียบเทียบเสียงที่ไพเราะของกลองปู่เจ้ว่าคล้ายกับการพูดคำว่า “สวัสดิ์เจ้า” ของชาวพื้นเมือง ในขณะที่การตีกลองกันยาวของชาวไทยใหญ่มีกระสวนจังหวะที่ไม่ต่อเนื่อง ในจังหวะที่ช้าและเร็ว ตามลักษณะของการฟ้อน

---

² เสียงลูกปลาย เป็นวัฒนธรรมทางเสียงของชาวล้านนาที่นิยมเสียงในลักษณะนี้มาก เสียงลูกปลายเกิดจากการปรับแต่งส่วนประกอบต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกของกลอง เช่น หน้าที่หุ้มกลอง ขนาดและรูปร่างของกลอง ตลอดจนวัสดุที่ใช้ติดหนังหน้ากลองที่เรียกว่าจากกลอง ส่วนประกอบต่างๆ เหล่านี้ทำให้เกิดเสียงกลองที่ตั้งกังวานปรากฏขึ้นในส่วนท้ายของกลอง เสียงลูกปลายมีความสำคัญต่อกลองของชาวล้านนาชนิดต่างๆ ที่มีรูปร่างกลมยาว ได้แก่ กลองแหว่ กลองหลวง และกลองปู่เจ้ เป็นต้น

นกกิงกะหระและการเดินโต ชาวไทใหญ่นิยมเลี้ยงกลองที่ดูต้นและเสียงของกลองที่ตั้ง ออกมาจากส่วนหัวของกลอง ความนิยมกลองกันยาวที่เกิดขึ้นในกลุ่มชาวพื้นเมือง ทางตอนบนของไทยในปัจจุบันได้ส่งผลทำให้กลองปู่เจ้ากำลังเปลี่ยนแปลงไปและทำให้ ความแตกต่างของกลองปู่เจ้าและกลองกันยาวลดน้อยลงไปเรื่อยๆ ปรากฏการณ์นี้แสดง ให้เห็นถึงการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการอพยพข้าม พรมแดนของชาวไทใหญ่ได้เป็นอย่างดี

อย่างไรก็ตามการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมนี้จะเกิดขึ้นได้มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ของกลุ่มชนต่างๆ ซึ่งในอดีตที่ผ่านมาแม้ว่าจะมีการพบปะกันของ กลุ่มชาวพื้นเมืองในตอนบนของไทย และกลุ่มชาวไทใหญ่ในประเทศสาธารณรัฐแห่ง สหภาพเมียนมาเกิดขึ้นแล้วก็ตาม แต่เนื่องจากในอดีตกลุ่มชนทั้งสองมีการตั้งถิ่นฐาน ในพื้นที่ที่อยู่ห่างไกลกัน ดังนั้นกระบวนการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมจึงเกิดขึ้นน้อย และเกิดขึ้นกับเฉพาะบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องหรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับดนตรีของ ชาวไทใหญ่เท่านั้น อย่างไรก็ตามภายหลังจากเหตุการณ์ความไม่สงบทางการเมืองใน ประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาในสองทศวรรษที่ผ่านมา ประกอบกับการ ขยายตัวของเศรษฐกิจของประเทศไทยที่ทำให้เกิดการอพยพข้ามพรมแดนของชาว ไทใหญ่จำนวนมากเข้ามาในพื้นที่ตอนบนของไทยได้ส่งผลให้เกิดการผสมกลมกลืนทาง วัฒนธรรมในระดับที่มีความเข้มข้นมากขึ้นกว่าในอดีต การที่ชาวไทใหญ่อพยพเข้ามา ตั้งถิ่นฐานมากขึ้นและกระจายอยู่ในชุมชนต่างๆ ในพื้นที่ตอนบนของไทยเป็นสิ่งที่ สำคัญที่ทำให้เกิดการดูดซับเอาวัฒนธรรมกลองกันยาวโดยเฉพาะกลุ่มคนพื้นเมือง รุ่นใหม่และส่งผลให้เกิดการผนวกรวม (Integration) กลองกันยาวเข้ากับดนตรีของชาว พื้นเมืองในตอนบนของไทยในปัจจุบัน นอกจากนี้ความนิยมกลองกันยาวในหมู่ นักดนตรีชาวพื้นเมืองได้ทำให้เกิดเครือข่ายความสัมพันธ์ทางสังคมขึ้น (Nakhonket, n.d.) โดยมีกลองกันยาวเป็นตัวเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างชาวไทใหญ่อพยพและชาว พื้นเมืองในตอนบนของไทย

การแลกเปลี่ยนดนตรีกลองกันยาวผ่านเครือข่ายความสัมพันธ์ทำให้เกิดการผนวกกลองกันยาวเข้ามาใช้ในวัฒนธรรมดนตรีของชาวพื้นเมืองในปัจจุบัน กลุ่มเครือข่ายกลองกันยาวที่ปรากฏในปัจจุบัน ได้แก่ กลุ่มสืบสานลายไต ซึ่งเป็นกลุ่มเครือข่ายทางดนตรีที่มีสมาชิกจำนวนมากที่สุดในปัจจุบันโดยมีโรงเรียนสืบสานภูมิปัญญาล้านนาในเมืองเชียงใหม่เป็นแหล่งในการเผยแพร่ดนตรีกลองกันยาวให้กับชาวไทยใหญ่อพยพและนักดนตรีชาวพื้นเมืองที่มีความสนใจ กลุ่มนักดนตรีที่เรียกตนเองว่า กลุ่มสล่ากลองหวาน เป็นเครือข่ายที่เชื่อมโยงนักดนตรีกลองกันยาวชาวไทยใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอนและนักดนตรีที่เป็นชาวพื้นเมืองในจังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้ง กลุ่มสล่ากองแหะ ซึ่งเป็นเครือข่ายนักดนตรีชาวไทยใหญ่อพยพที่มีการตั้งถิ่นฐานอยู่ในชุมชนบ้านกองแหะ ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น การถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีกลองกันยาวที่เกิดขึ้นในเครือข่ายทางดนตรีต่างๆ ทำให้เกิดการประทะสังสรรค์ทางดนตรีที่มีความเข้มข้นมากกว่าในอดีต และส่งผลทำให้เกิดการผนวกรวมเอากลองกันยาวของชาวไทยใหญ่เข้ากับกลองปู่ใจของชาวพื้นเมือง ดังปรากฏในการประกวดกลองปู่ใจที่จัดขึ้น ณ วัดพระสิงห์วรวิหาร จังหวัดเชียงใหม่ ในวันที่ 15 เมษายน พ.ศ.2561 ที่ผ่านมา ซึ่งในการประกวดดังกล่าวมีกลุ่มนักดนตรีหลายกลุ่มทั้งที่เป็นกลุ่มชาวพื้นเมืองและกลุ่มนักดนตรีชาวไทยใหญ่เข้าร่วมในการแข่งขัน ซึ่งผลของการประกวดปรากฏว่ากลุ่มสล่ากองแหะ ซึ่งเป็นกลุ่มนักดนตรีกลองกันยาวชาวไทยใหญ่ได้รับรางวัลชนะเลิศ เหตุการณ์ดังกล่าวในด้านหนึ่งได้สะท้อนให้เห็นถึงการดูข้ามทางวัฒนธรรมดนตรีไทยใหญ่ที่ส่งผลทำให้คนพื้นเมืองได้ให้ความสำคัญกับกลองกันยาวและละทิ้งกลองปู่ใจที่เป็นกลองดั้งเดิมของตนเองซึ่งสะท้อนกระบวนการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ตอนบนของไทย

การรับเอากลองกันยาวข้ามชาติและแนวโน้มการเสื่อมสลายของกลองปู่ใจของชาวพื้นเมืองที่สะท้อนให้เห็นว่ากระบวนการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมได้เกิดขึ้นอย่างไรก็ตามหากวิเคราะห์ต่อไปถึงผลจากกระบวนการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมว่าเกิดขึ้นแล้วนั้น โดยพิจารณาจากคนในสังคมที่สามารถจำแนกแยกแยะวัฒนธรรมของ

ผู้ที่อาศัยมาก่อนและวัฒนธรรมของผู้ที่เข้ามาทีหลังได้หรือไม่นั้น ผู้เขียนพบว่า กระบวนการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมดังกล่าวยังไม่สมบูรณ์แบบ เนื่องจากเมื่อไม่นานมานี้ได้เกิดกระแสการต่อต้านกลองกันยาวข้ามชาติขึ้นในกลุ่มนักดนตรีพื้นเมืองเชียงใหม่ที่เรียกร้องให้มีการแยกแยะระหว่างกลองกันยาวและกลองปู่เจ้าปรากฏขึ้นในเวทีการเสวนาเชิงสาธิตในหัวข้อเรื่อง “นันทเกรวี วิถีกลองล้านนา” จัดขึ้นที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้ในวันที่ 25 สิงหาคม พ.ศ.2560 ที่ผ่านมา การเสวนาในครั้งนั้นได้มีผู้เข้าร่วมการเสวนาหลายท่านที่เป็นกลุ่มนักดนตรีชาวไทยใหญ่และนักดนตรีชาวพื้นเมือง ซึ่งในช่วงระยะเวลาหนึ่งของการเสวนาได้เกิดข้อถกเถียงกันเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างกลองกันยาวและกลองปู่เจ้า นอกจากนี้ยังได้มีการพูดถึงอิทธิพลของกลองกันยาวที่เข้ามามีบทบาทต่อแบบแผนการเล่นกลองปู่เจ้าของชาวพื้นเมืองซึ่งอาจนำไปสู่การเสื่อมสลายของกลองปู่เจ้าของชาวพื้นเมืองได้ในอนาคต การเสวนาดังกล่าวได้เรียกร้องให้เกิดการอนุรักษ์แบบแผนการตีกลองปู่เจ้าของชาวพื้นเมืองซึ่งในจังหวัดเชียงใหม่มีนักดนตรีหลายท่านที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นต้นแบบของการตีกลองปู่เจ้าของชาวพื้นเมืองในเชียงใหม่ ได้แก่ พ่อครูมานพ ยาระณะ พ่อครูคำ กาวัวย์ พ่อครูดำรง ชัยเพ็ชร พ่อครูศรีทूरย์ ฟองมูล และพ่อครูชาย ชัยชนะ เป็นต้น กระแสการต่อต้านกลองกันยาวของชาวไทยใหญ่ในกลุ่มของชาวพื้นเมืองในเชียงใหม่ที่เกิดขึ้นในเวทีการสัมมนาดังกล่าวนี้นี้ได้สะท้อนให้เห็นว่าผู้คนในพื้นที่ตอนบนของไทยยังคงสามารถแยกแยะความแตกต่างระหว่างกลองกันยาวข้ามชาติของชาวไทยใหญ่และกลองปู่เจ้าของชาวพื้นเมืองที่มีมาก่อนหน้านี้ เหตุการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการข้ามพรมแดนรัฐชาติของกลองกันยาวในพื้นที่ตอนบนของไทยนี้เป็นการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมที่ยังไม่สมบูรณ์แบบ เนื่องจากชาวพื้นเมืองในพื้นที่ตอนบนของไทยในปัจจุบันยังสามารถแยกแยะความแตกต่างของกลองกันยาวไทยใหญ่และกลองปู่เจ้าของตนเองได้

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การข้ามพรมแดนรัฐชาติของกลองกันยาวจากรัฐฐานประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาเข้ามายังพื้นที่ทางตอนบนของประเทศไทยนี้เป็นสิ่งที่สอดคล้องกับแนวคิดการข้ามพรมแดนรัฐชาติที่เกิดขึ้นในการศึกษาทางสังคมวิทยาในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา การข้ามพรมแดนรัฐชาติของกลองกันยาวเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในลักษณะของวัฒนธรรมข้ามพรมแดนที่ติดตัวมากับผู้อพยพชาวไทใหญ่ ทั้งนี้เนื่องจากกลองกันยาวเป็นวัฒนธรรมดนตรีที่มีความสัมพันธ์อย่างมากกับประเพณี วัฒนธรรมและความเป็นอัตลักษณ์ของชาวไทใหญ่ การอพยพเคลื่อนย้ายของชาวไทใหญ่จำนวนมากจากพื้นที่รัฐฐานเนื่องมาจากความไม่สงบทางการเมืองในประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาและการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมาทำให้เกิดการแพร่กระจายของกลองกันยาวเข้ามาในพื้นที่ตอนบนของไทยมากขึ้น การข้ามพรมแดนในลักษณะนี้มีความแตกต่างออกไปจากการข้ามพรมแดนของคนตรีสมัยนิยมอเมริกันที่อาศัยสื่อในกระแสโลกาภิวัตน์ในการข้ามพรมแดนไปยังพื้นที่ต่างๆ ทั่วโลก

การข้ามพรมแดนรัฐชาติของกลองกันยาวที่เกิดขึ้นให้เหินอย่างมากมายในพื้นที่ตอนบนของไทยในปัจจุบัน ได้รับการสนับสนุนจากเครือข่ายดนตรีข้ามชาติที่เกิดจากความสัมพันธ์ของชาวไทใหญ่จำนวนมากที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ต่างๆ ทางตอนบนของไทย ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างนักดนตรีชาวไทใหญ่และนักดนตรีพื้นเมืองโดยมีกลองกันยาวเป็นตัวเชื่อมประสานได้ผลักดันให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างนักดนตรีชาวไทใหญ่อพยพกับนักดนตรีพื้นเมืองที่ได้รับเอาแบบแผนในการเล่นกลองกันยาวของชาวไทใหญ่เข้ามาใช้ การพบปะของวัฒนธรรมกลองกันยาวกับวัฒนธรรมกลองปู่เจ้าของชาวพื้นเมืองนี้ได้สนับสนุนแนวคิดในการศึกษาการข้ามพรมแดนรัฐชาติโดยเฉพาะการข้ามพรมแดนในมิติของวัฒนธรรมว่าการครอบงำทางวัฒนธรรมที่เป็นกระบวนการหนึ่งของการข้ามพรมแดนนั้นไม่ได้เกิดขึ้นกับชนกลุ่มน้อยที่เป็นผู้อพยพเสมอไป แต่สามารถเกิดขึ้นได้กับชนกลุ่มใหญ่ในประเทศที่

ให้การพักผ่อนที่สะท้อนออกมาจากการข้ามพรมแดนรัฐชาติของกลองก้นยาวที่กำลังครอบงำดนตรีของคนพื้นเมืองในพื้นที่ตอนบนของไทยในปัจจุบัน

ข้อสรุปหนึ่งจากการศึกษาการข้ามพรมแดนของดนตรีสมัยนิยมอเมริกันที่พบว่าได้ส่งผลกระทบต่อดนตรีดั้งเดิมของกลุ่มชนต่างๆ ทั่วโลกโดยเฉพาะกลุ่มคนในประเทศโลกที่สาม อิทธิพลของดนตรีสมัยนิยมอเมริกันได้ทำลายล้างดนตรีดั้งเดิมของกลุ่มชนและก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนนำไปสู่ดนตรีลูกผสมผ่าเหล่า การเข้ามาของกลองก้นยาวในพื้นที่ตอนบนของไทยนี้ได้ส่งผลให้เกิดการครอบงำทางวัฒนธรรมดนตรี ความนิยมกลองก้นยาวที่เกิดขึ้นในกลุ่มนักดนตรีที่เป็นชาวพื้นเมืองได้ทำให้เกิดการผสมผสานรูปแบบการตีกลองก้นยาวของชาวไทยใหญ่เข้ากับกลองปู่ใจของชาวพื้นเมืองทำให้นักดนตรีของกลุ่มชนทั้งสองมีความคล้ายคลึงกันมากยิ่งขึ้น พร้อมๆ กับการเสื่อมสลายของกลองปู่ใจที่เป็นต้นแบบของชาวพื้นเมือง อย่างไรก็ตามอิทธิพลของกลองก้นยาวข้ามชาตินี้ไม่ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในลักษณะของการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมอย่างสมบูรณ์ ทั้งนี้เนื่องจากการเกิดขึ้นของกระแสการต่อต้านกลองก้นยาวข้ามชาติของนักดนตรีพื้นเมืองในจังหวัดเชียงใหม่ที่มีการเรียกร้องให้มีการแยกแยะกลองก้นยาวกับกลองปู่ใจนี้ได้สะท้อนให้เห็นการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นแต่เป็นกระบวนการที่ยังไม่สมบูรณ์

การอพยพของชาวไทยใหญ่จำนวนมากและการตั้งถิ่นฐานกระจัดกระจายในชุมชนต่างๆ ทางตอนของไทยที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ได้ส่งผลให้เกิดวัฒนธรรมของชาวไทยใหญ่ปรากฏในพื้นที่ต่างๆ ที่มีการตั้งถิ่นฐานของชาวไทยใหญ่ ปรากฏการณ์นี้บ่งบอกให้รู้ว่าการข้ามพรมแดนของวัฒนธรรมชาวไทยใหญ่ที่มีมากขึ้นย่อมส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมในด้านอื่นๆ ของผู้คนในพื้นที่ตอนบนของไทยผู้เขียนจึงหวังว่าบทความฉบับนี้จะเป็นการจุดประกายให้เกิดการศึกษาอิทธิพลของวัฒนธรรมของชาวไทยใหญ่ข้ามชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัฒนธรรมดนตรีไทยใหญ่ที่มีมากมายหลายชนิด นอกเหนือไปจากกลองก้นยาวที่ได้กล่าวมาในบทความนี้ ความใกล้ชิดทางชาติพันธุ์ของชาวไทยใหญ่และชาวพื้นเมืองในพื้นที่ตอนบนของไทยอาจส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม

ของกลุ่มชนทั้งสองที่อาศัยอยู่ร่วมกันในพื้นที่ตอนบนของไทย นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงของดนตรีพื้นเมืองที่เกิดขึ้นในกลุ่มคนรุ่นใหม่เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่มีความสำคัญการศึกษาต่อไปว่ามีปัจจัยอื่นๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องและทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในรสนิยมทางดนตรีของชาวพื้นเมืองรุ่นใหม่หรือไม่ อย่างไร

References

- Adorno, T. (1941) *The musical material*, Available: http://www.icce.rug.nl/~soundscapes/DATABASES/SWA/On_popular_music_1.shtml
[3 June 2014]
- Appadurai, A. (1949) *Modernity at large: Cultural dimensions of globalization*, Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Donkor, A. D. (2016) *Assimilation and social success, cultural Identity of second generation Nigerian migration in Oslo, Norway*, Master's thesis, MF Norwegian School of Theology, Norwegian.
- Duangwises, D. (2017) *Transnationalism (การข้ามพรมแดนรัฐชาติ)*, Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre, Available: <http://www.sac.or.th/databases/anthropology-concepts/glossary/153>
[25 December 2018] (in Thai)
- Frith, S. (1996) 'Music and identity', in S. Hall & P. Du Gay (Eds.), *Questions of cultural identity* (pp. 108-127), Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Gunteewong, N. (2014) *The surveying of cultural space of Lanna drum (การสำรวจพื้นที่วัฒนธรรมการตีกลองล้านนา)*, Chiang Mai: Project of Lanna Studies, Chiang Mai University press. (in Thai)

- Hamlink, C. (1983) *Cultural antinomy in global communication*, New York: Longmans.
- Hudson, R. (2006) Region and place: Music, identity, and place, *Progress in Human Geography*, vol. 30, no. 5, pp. 626-634.
- Inkhong, O. (2016) 'Composing sound identity in Shan Long Drum', in *12th International Burma Studies Conference: Traditions and Challenges*, on 6-9 October, 2016, Available:
http://burmaconference2016.weebly.com/uploads/5/2/1/8/52185987/all_abstracts_final.pdf [20 December 2018]
- Kamkom, P., et al. (2016) The cultural music of Tai, percussion and bowing instrument in Shan State Myanmar (วัฒนธรรมการบรรเลงดนตรีไทใหญ่ ประเภทเครื่องตีและเครื่องเป่าในรัฐฉานสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา), *Journal of Fine Arts*, vol. 7, no. 1, pp. 45-56, Available:
http://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_DOI=10.14457/ CU.res.2015.9 [25 December 2018]
- Kong, L. (1997) Popular music in a transnational world: The construction of local identities in Singapore, *Asia Pacific Viewpoint*, vol. 38, no. 1, pp. 19-36.
- Lan na Tai Ethnics Learning Center. (n. d.) *Tai Yai*, Available:
<http://www.sri.cmu.ac.th/~lelc/index.php/2015-11-18-16-02-19>
[20 December 2018]
- Maclachlan, H. (2016) The transnational flow of music from Burma to the United States, *Journal of Burma Studies*, vol. 20, no. 1, pp. 31-62.

- Mamattah, S. (2006) Identity and marginality, *Migration and Transnationalism*, vol. 2, no. 6, Available: https://www.gla.ac.uk/media/media_41186_en.pdf [20 December 2018]
- Masiri, M. (2016) *Changes in Lanna musical identity (การเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ของคนตรีพื้นเมือง)*, Doctoral dissertation, Mae Fah Luang University, Chiang Rai (in Thai)
- Miller, E. T. & Williams, S. (eds.). (1998) *Southeast Asia*, New York: Garland.
- Nakhonket, K. (n.d.) *Concept and theory of social network (แนวคิดและทฤษฎีเครือข่ายทางสังคม)*, Nonthaburi: Ministry of Public Health of Thailand Press. (in Thai)
- Phanchon, S. (2014) *Seua Khan Fah: The Tale of Hero Prince in Tai literature (เจ้าเสือข่านฟ้า: เรื่องเล่าวีรบุรุษในวรรณกรรมไทใหญ่)*, Master's thesis, Chiang Mai University, Chiang Mai. (in Thai)
- Pidokrajt, N. (1995) 'The sound resonance of Khlong Luang (เสียงลูกปลายของกลองหลวง)', in *Lanna music: Proceeding of the 26th of Thai Traditional Music Festival for Higher Education*, pp. 137-144, Bangkok: Amarin Printing & Publishing. (in Thai)
- Pornprasit, K. (2012) Klong Konyao: Performance methods and ensemble practices (กลองก้นยาว: ระเบียบวิธีการบรรเลงและการประสมวง), *Journal of Fine Art*, vol. 22, no. 2, pp. 28-44. (in Thai)
- Solomon, T. (2015) *African musics in context: Institutions, culture, identity*, Kampala: Fountain Publishers.
- Starr, L & Waterman, C. (2007) *American popular music*, England: Oxford University Press.

- Subinmit, S. (2004) *Klong Kon Yoa: Tai music instrument in Amphoe Muang Mae Hong Son Province (กลองกันยาว: เครื่องดนตรีชาวไทใหญ่ ในอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน)*, Master's thesis, Mahidol University, Nakhon Pathom. (in Thai)
- Tramote, M. & kooltun, W. (2523) *Listen and understand to Thai song (ฟังและเข้าใจเพลงไทย)*, Bangkok: Thaikasem Press. (in Thai)